

فواید و نتایج آموزش

آموزش از طریق تئاتر

تئاتر، تقلید یا نمایشی از زندگی است که برای سایرین اجرا می‌شود و در هر فرهنگ و هر دوره‌ای نیز وجود داشته و دارد. گرچه غالباً به دنیای خیالی و قراردادی تئاتر به دیده‌ی یک سرگرمی صرف می‌نگرند، اما این ابزار یکی از اولین راه‌هایی است که کودکان به واسطه‌ی آن درباره‌ی زندگی، اعمال و نتایج رفتارها، سنن و باورها، دیگران و خودشان چیز می‌آموزند.

گرچه برنامه‌های آموزش تئاتر در بسیاری از مدارس ابتدایی و راهنمایی سطح کشور وجود دارند، تنها معدودی قادر به درک اهمیت و قدرت درام در زندگی و آموزش هستند.

تئاتر دانش آموزی

کودکان، بازیگران بالفطره

دانش‌آموزان در هر کلاسی می‌توانند مدعیان نیرو و نویدبخش آینده‌ی تئاتر امروز باشند. ما مجبور نیستیم منتظر تجهیزات و امکانات گران‌قیمت باشیم. با دادن شانس خلق نمایشنامه به کودکان و تماشای نمایش‌های سایرین، آنان می‌توانند به جهان گذشته، حال و آینده و حد نهایی دنیای مجازی خیال سفر کنند. دانش‌آموزان به صورت غریزی به توانایی‌ها و قوه‌ی تخیل برای رفتن در قالب دیگران مجهز بوده و قادر هستند که حین کشف واقعیت‌های پیچیده و امکانات نامحدود جهان اطرافشان، به فهم و درک انسان‌های پیرامونشان نائل آیند.

نمایشنامه خلاق وسیله‌ی یادگیری

آموزش تئاتر در دبستان منوط به داشتن یک درام خلاق است؛ فرم قاعده‌مندی از همان وانمودن‌های کودکانه که در نمایشنامه به مثابه‌ی یک فرآیند طبیعی و رو به رشد سازماندهی می‌شود. آموزگار توانا می‌تواند دراماتیزه کردن‌های فی‌البداهه را بر داستان‌ها و مفاهیم برگرفته از ادبیات، تاریخ، وقایع معاصر و تخیلات دانش‌آموزان استوار کند.

معمولاً آموزش خلاقانه درام با آماده‌سازی اذهان و ایجاد انگیزه آغاز می‌شود. چنان‌که داستانی تعریف کرده یا ایده‌ای ارائه می‌دهد، سپس دانش‌آموزان درباره‌ی کنش‌های نمایش، تقسیم‌بندی نقش‌ها، و این‌که فضای کلاس چگونه می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد، به بحث می‌پردازند. از زمانی که برنامه‌ریزی صورت گرفت، دانش‌آموزان نمایشنامه را چه به صورت بخش‌بخش و

مسعود عظیمی

کارشناس ارشد رشته ادبیات نمایشی و

دبیر آموزش و پرورش

شازند، اراک

اشاره

اگر برای پیوند دو واژه «تئاتر» و «کودکان»

سه محور قائل باشیم

که همانا «تئاتر برای

کودکان»، «تئاتر با

کودکان» و «تئاتر

درباره‌ی کودکان» است،

نوشتار حاضر دومین نوع

ارتباط را مدنظر دارد و آن

نگاه کوتاهی به چیستی،

چرایی و چگونگی این

نوع از پیوند است. قید

دانش‌آموز در عنوان

مقاله منظور همان

تئاتر کودکان است که در

مدارس ابتدایی و راهنمایی

اجرا می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: تئاتر

دانش‌آموزی، تئاتر، نمایشنامه

خلاق.

چه به صورت کامل، بازی می‌کنند. آنان پس از تحلیل و ارزیابی هر نمایشنامه، ممکن است که هر صحنه را یک یا دو بار با پیرایش و یا افزایش حجم آن تکرار کنند. درام خلاق به عنوان بخش کاملی از برنامه تئاتر، می‌تواند در مقطع راهنمایی نیز ادامه یابد که معمولاً به صورت فنی‌البداهه برگزار می‌شود. همچنان که دانش‌آموزان ارتباطشان را اصلاح کرده و بر تفسیر و اجرای متون نمایشی متمرکز می‌شوند، فرآیند یادگیری، مشاهده، خلق و ارزیابی‌شان حالت پیچیده و دورنما می‌یابد (۱).

فواید آموزش تئاتر برای کودکان

تئاتر می‌تواند بهترین ابزار برای فعال و سلامت نگه‌داشتن کودکان باشد؛ می‌تواند احساس اعتماد به نفس و توانایی سخن گفتن در جمع را افزایش داده و مکانی برای تمرین خلاقیت به وجود بیاورد. معمولاً والدین درباره فواید ورزش‌های گروهی چیزهایی می‌شنوند، اما کلاس‌های تئاتر و تولیدات نمایشی مزایایی همچون افزایش آرامش هنگام صحبت در جمع، عزت‌نفس بیشتر، اعتماد به کارهای گروهی و گشودن روزنه مثبتی که به کودکان کمک کند تا یاد بگیرند که چگونه مشکلاتشان را به شیوه‌های خلاقانه و غیرمعمول حل کنند - به همراه دارند که در هیچ برنامه ورزشی یافت نمی‌شوند.

آماده‌سازی یک نمایش منجر به افزایش اعتماد به نفس و احساس مقبول بودن می‌شود

هر فرد به مکانی احتیاج دارد که به آن تعلق خاطر داشته و احساس کند که در آن جا کاملاً می‌تواند خودش باشد. برای کودکان درونگراتر که در فعالیت‌های گروهی مانند برنامه‌های سازمان‌یافته ورزشی قاطعیت لازم یا توان جسمانی کافی را ندارند، تئاتر می‌تواند گزینه مناسبی برای کسب اعتماد به نفس در سنین پایین‌تر باشد. بازی در یک نمایش یا در آغاز تنها نگرستن به نمایش سایر کودکان، شیوه‌های جدید ارتباط با گروه همسالان و پرورش شناخت خویشتن حین کار گروهی، اعتماد به یکدیگر و مهم‌تر از همه احساس خواسته شدن را به کودک هدیه می‌کند. جو مثبت کشف استعدادها و غریزی در حین یادگیری نحوه کار با سایر کودکان به شیوه‌ای مفید و خلاق، می‌تواند قدم مثبتی برای افزایش عزت‌نفس یک کودک بوده و همچنین به شکل بنیادینی موفقیت او در مدرسه و زندگی خانوادگی را تضمین کند.

تجربه تئاتر سخنوری در جمع را جذاب می‌کند
ایستادن در صحنه و خواندن خطوط، مشخصاً برای تمرین توانایی‌های سخنوری در جمع سودمند است؛ اما نکته ظریف مسئله در این جاست که کودک نهایتاً این توانایی را برای دفاع از خود و بیان بهتر خویش به کار خواهد بست. فواید توانایی صحبت کردن با بزرگسالان به نحو شایسته در جمع و در کلاس قابل توجه است. بچه‌هایی که هنر سخنوری در جمع را به شیوه‌ای قاعده‌مند (تئاتر) تمرین می‌کنند، یاد می‌گیرند که در دنیای واقعی نیز (پیش از آن که ترس تضعیف‌کننده‌ای که بیش‌تر بزرگسالان هنگام صحبت در مقابل جمع دارند، کاملاً آنان را دربرگیرد) به همین شکل رفتار کنند. ثبت‌نام کودک در یک دوره یا انجمن هنرهای نمایشی، روش مؤثری است برای آموزش چیزهای ساده‌ای همچون تقویت صوت، حافظه، مدیریت ترس از صحنه و استفاده از چیزها به مثابه ابزار صحنه و افزایش تخیل برای قدرت بخشیدن به نیروی کلمات.

تولیدات نمایشی بارقه‌های خلاقیت را آزاد می‌سازند

آلبرت انیشتن در جایی می‌گوید: «ابتکار مهم‌تر از دانش است.» درست همانند هر مهارت دیگری، بر روی قوه ابتکار نیز باید کار کرد تا به توانایی حل مشکل، که در محیط‌های کار قرن بیست و یک مورد نیاز است، بدل شود. غالباً شیوه‌های

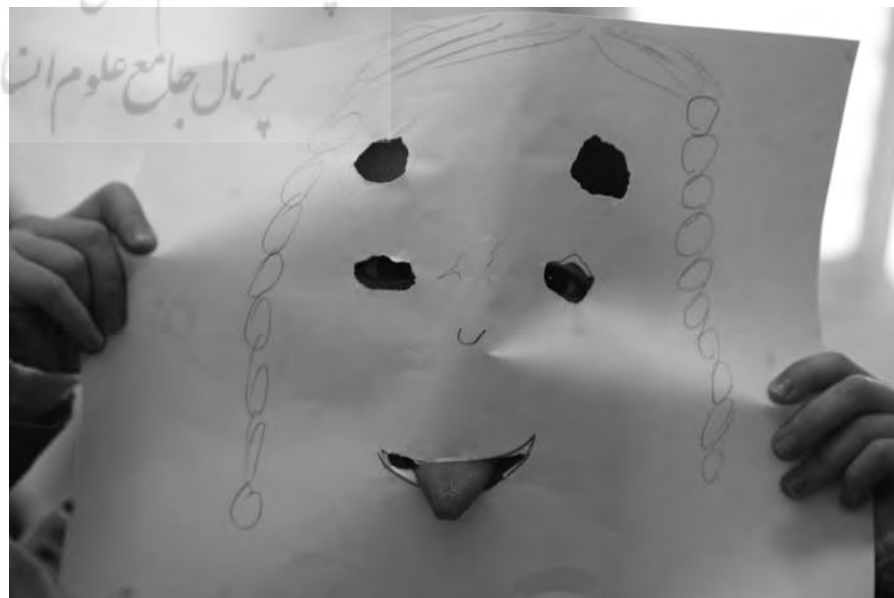
**ما مجبور نیستیم
منتظر تجهیزات
و امکانات
گران‌قیمت باشیم.
با دادن شانس
خلق نمایشنامه به
کودکان و تماشای
نمایش‌های سایرین،
آنان می‌توانند
به جهان گذشته،
حال و آینده و
حدنهایی دنیای
مجازی خیال سفر
کنند**

**آموزگار توانا
می تواند در اما تیزه
کردن های
فی البداهه را بر
داستان ها و مفاهیم
بر گرفته از ادبیات،
تاریخ، وقایع
معاصر و تخیلات
دانش آموزان
استوار کند**

سنتی آموزشی، کودکان را در چهارچوب قرار می دهند. تئاتر به کودکان کمک می کند که ورای این چهارچوب ها زندگی کرده و به خاطر آن مورد تحسین قرار بگیرند؛ در عین حال، راه خوبی نیز برای به کار بستن توانایی های خلاقه شان در حل مشکلات، به آنان نشان می دهد.

پرورش خلاقیت حتی برای کودکانی که در ورزش های گروهی نیز موفق اند، اهمیت دارد. به غیر از بازی و خواندن، تئاتر راه های زیادی برای کشف خلاقیت - همچون ساختن و رنگ آمیزی صحنه، طراحی لباس، طراحی نور و صدا، نمایش نامه نویسی، ساخت موسیقی، و... پیش پای کودک می گذارد.

به عنوان نمونه **سیندی وریان** «Cindy Veri» an»، مسئول و کارگردان تئاتر «ستارگان جوان» شعارش این است که من هر روز یکی از کارهایی را انجام خواهم داد که از آن می ترسم. «کودکان باید ریسک کنند تا رشد یابند.» او توضیح می دهد: «این همان چیزی است که در کلاس های من روی آن کار می شود. کودکان پیش از نمایش نزد من می آیند و می گویند که ترسیده اند. من جواب می دهم عالیست، حالا آن انرژی مفرح را بگیرد و یک کار بزرگ با آن انجام دهید!» آموزش تئاتر محل امنی برای تمرین خلاقیت و انجام ریسک های شخصی برای کودکان فراهم آورده و با صدور مجوز به آنان برای ابراز وجود در مقابل جمع، اعتماد به نفس شان را چه بر روی صحنه و چه در روابط روزمره، تقویت می کند. (۲)

نمایش پیشرفت تحصیلی را افزایش می دهد
نتایج تحصیلی بسیاری از دانش آموزان ارتباط معناداری را میان اشتغال به تئاتر و پیشرفت تحصیلی نشان می دهد. دانش آموزانی که به این هنر می پردازند، به غیر از کسب نمرات بهتر به نسبت همکلاسی هایشان، غالباً توانایی بالاتری در خواندن از خود به نمایش گذاشته، حضور ذهن شان را از دست نداده و برخلاف همتایان خود، عموماً بیش تر وقت خود را در مدرسه می گذرانند.

دانش آموزان تئاتری از همتایان شان پیشی می گیرند

هیئت برگزارکننده آزمون ورودی کالجی در واشنگتن گزارش می دهد که با استفاده از اطلاعات مندرج در پرسش نامه دانش آموزانی که در سال های ۲۰۰۱، ۲۰۰۲، ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵ از آزمون ورودی این کالج شرکت کرده اند، می توان نتایج زیر را استخراج کرد: دانش آموزانی که تا آن زمان در اجرای یک نمایش همکاری کرده بودند، در مؤلفه های گفتاری به طور میانگین ۶۵/۵ نمره و در آزمون های ریاضی ۳۵/۵ نمره بیش تر از همتایان خود کسب کردند. دانش آموزانی که دوره های مطالعات درام شناسی را گذرانده بودند، در امتحان های شفاهی به طور میانگین ۵۵ نمره و در آزمون های ریاضی ۲۶ نمره بیش تر از سایر دانش آموزان کسب کردند. همچنین این تحقیق نشان می دهد که دانش آموزانی که در معرض خطر اخراج قرار دارند، درام و کلاس های هنری دیگر به انگیزه ماندن شان در مدرسه تبدیل می شود؛ چرا که اینان سه برابر بیش تر از سایرین احتمال دارد جایزه های را به خاطر حضورشان در مدرسه دریافت کنند.

درک خواندن

درام از یادگیری خواندن الفبا تا مطالعه عمیق ادبیات شکسپیری، می تواند نقش معناداری در پیشرفت متناوب توانایی های خواندن برای دانش آموزان بازی کند. مطالعات نشان می دهند که نه تنها اجرای یک داستان و تعدادی فعالیت های نمایشی دیگر در کلاس به فهم دانش آموز از اثری که اجرا می شود، کمک می کند، بلکه این تجربیات به آنان درک بهتری نیز از آثار ادبی دیگر و همچنین از زبان و به طور کلی از نحوه بیان می دهد (۳).

مراحل و نحوه کار کردن با کودکان

مرحله اول

بچه‌ها را دایره‌وار گرد آورید. از آنان سؤال کنید که درباره تئاتر چه می‌دانید و چگونه فکر می‌کنند؟ به گرد دایره بچرخید و از هر کودک بخواهید که چند دقیقه درباره مفهومی که تئاتر برایش در بردارد، صحبت کند. این به شما کمک می‌کند بدانید که این کودکان به‌طور اخص به چه چیزی برای یادگیری احتیاج دارند.

مرحله دوم

نام کاراکترهایی را که معمولاً کودکان می‌شناسند، بنویسید و در درون یک کلاه بریزید تا آن‌ها از میانش به صورت اتفاقی بردارند. به آنان زمان دهید تا تمرین کنند و اجازه دهید تا آن را در مقابل گروه اجرا کنند. این به هر کودک فرصت می‌دهد تا برای لحظاتی به جای یکی از کاراکترها باشد. این تمرین ساده به همه شرکت‌کنندگان شانس لمس نزدیک تماشاچی را می‌دهد.

مرحله سوم

از هر کودک بخواهید که یک مونولوگ خیلی کوتاه را اجرا کند. این اجرا نباید بیش‌تر از ۳۰ دقیقه طول بکشد. این تمرین ابزاری سودمند برای کمک به حافظه است. هم‌چنین در این تمرین صدای مطلوب برای تئاتر نیز باید فراگرفته شود.

مرحله چهارم

نمایش کوتاهی انتخاب کنید تا کودکان برای والدین‌شان اجرا کنند. نقش را میان‌شان تقسیم کنید. در آماده‌سازی لباس و گزینش موارد مناسب به آنان کمک کنید. ابزار آلات صحنه را مختصر بگیرید؛ چرا که ممکن است همه والدین از عهده مخارج آن بر نیایند.

مرحله پنجم

کل زمان یک کلاس را صرف کار کردن با کودکان بر روی آماده‌سازی صحنه نمایش کنید. آموزش تئاتر به کودکان مواردی غیر از بازیگری را نیز شامل می‌شود. دست و پنجه نرم کردن با کلیه مراحل آماده‌سازی یک نمایش، خود یک دوره آموزشی تمام و کمال است (۴).

منابع

1. <http://school.familyeducation.com/theater/drama/38782.html>
2. Written by Lynanne Fowle, in: http://parentingresources.suite101.com/article.cfm/the_benefits_of_teacher_education_for_kids#ixzz0SVaiJnMx
3. <http://www.aate.com/content.asp?pl=23&sl=69&contentid=69>
4. Written by Jennifer Metz, In: http://www.ehow.com/how_4549874_teach-theater-children.html

